

AAN

vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Social Sciences
Group

VAN

Dr. Harro Maat

DATUM

17 juni 2026

POSTADRES

Postbus 8130
6700EW Wageningen

Position paper tav Impact van klimaatverandering op volksgezondheid (en vice versa) als onderdeel van de Nederlandse Mondiale Gezondheidsstrategie 2023-2030

INTERNET

www.wur.nl

De 'Wetenschappelijke reflectie op de Nederlandse mondiale gezondheidsstrategie' die we vanuit WUR in mei 2023 hebben opgesteld, is uitermate relevant voor de gevolgen van klimaatverandering op de volksgezondheid. Vooral onze aanbeveling over integratie van verschillende werkvelden is van groot belang. In de woorden van het document over de Nederlandse Mondiale Gezondheidsstrategie: programma's waarin oog is voor de dwarsverbanden die tussen deze mondiale uitdagingen bestaan.

Mijn belangrijkste aanbeveling: maak daar werk van en zorg dat er wordt geïnvesteerd in activiteiten die lokale gemeenschappen direct ondersteunen. Zeker waar het gaat om klimaat-gerelateerde gezondheids crises, zijn bewoners van getroffen gebieden altijd eerst op zichzelf aangewezen voordat hulp van buitenaf is gearriveerd. Dat zijn de cruciale uren, maar vaker dagen, waarin niet alleen het aantal slachtoffers sterk verminderd kan worden maar ook vervolgschade kan worden beperkt. Bovendien is er veel relevante kennis beschikbaar in deze gemeenschappen, kennis waar nu nog te weinig gebruik van wordt gemaakt.

Hoewel een integrale aanpak in woord wordt ondersteund, is er nog te weinig vertaling van concepten zoals One Health en Planetary Health naar concreet beleid. Binnen internationale uitvoeringsinstanties is een eerste stap gezet in een samenwerking tussen vier VN organisaties, de Quadripartite Secretariat for One Health. Nederland moet dat niet alleen ondersteunen maar het ook vertalen naar een vergelijkbaar nationaal initiatief voor een mondiale gezondheidsstrategie, inclusief actieplan, op basis van samenwerking tussen cruciale ministeries.

De nadruk van zo'n actieplan moet liggen op het effectief versterken en opbouwen van lokaal-aanwezige capaciteit in gebieden die kwetsbaar zijn voor klimaat-gerelateerde gezondheids crises. Zo'n strategie is effectief op twee fronten. Het levert relevantie kennis op en het is een efficiënte invulling van preventiebeleid.

Klimaat-gerelateerde gezondheids crises impliceren (o.a.) een verschuiving van de geografische gebieden waar infectieziekten voorkomen zoals chikungunya, Lymeziekte en malaria, maar ook nieuwe zoönotische ziektes. Een integrale aanpak van dit soort ziektes, in de gebieden waar ze nu veel voorkomen, vindt nog maar beperkt plaats. Versterking van die aanpak is direct lonend waar die ziektes nu heersen en levert relevante kennis op voor preventie in gebieden waar ze in opkomst zijn door klimaatverandering.

Klimaatverandering betekent ook meer extreme weersverschijnselen en aanhoudende klimaatverandering wat bijdraagt aan luchtvervuiling, water- en

voedselonzekeerheid en ondervoeding. Water en voedsel zijn onderwerpen waarin Nederland internationaal vooroploopt. Alleen is het de vraag of de kennis en technologie die we hiervoor hebben ontwikkeld adequaat is voor problemen veroorzaakt door klimaatverandering. Bijvoorbeeld investeren in een goede drinkwatervoorziening is nuttig maar als een tropische storm leidt tot overstroming en schade aan de drinkwatervoorziening, wordt een drinkwaterleiding een ziekteverspreider. Kennis over dit soort effecten vergt eveneens een nieuwe, integrale aanpak met veel aandacht voor de kennis die er is in gebieden waar dit soort rampen veelvuldig voorkomen.

Uit recent onderzoek naar ervaringen van mensen die door dit soort rampen zijn getroffen, wordt duidelijk dat veel afhangt van bestaande maatschappelijke organisatievormen en lokaal leiderschap. Kort samengevat komt het erop neer dat er veel winst valt te behalen met het ondersteunen van lokale gezondheidssystemen via het trainen en inzetten van vrijwilligers, verbetering van de informatievoorziening en het betrekken van lokale organisaties en leiders die actief zijn buiten het gezondheidssysteem, zoals natuurorganisaties of landbouwvoorlichters. Dit zorgt vaak ook voor een verbetering van de logistiek. Het heeft, bijvoorbeeld, direct op effect op acceptatie en snelheid van handelen bij het afnemen en testen van (bloed)monsters in getroffen gebieden.

Om dit te realiseren kan het geen kwaad als het Nederlandse beleid voor ontwikkelingssamenwerking zich iets minder richt op het exporteren van Nederlandse kennis en goederen en meer op het ter plekke ontwikkelen en institutionaliseren van kennis en stimuleren van lokale productie van (basis)materialen voor gezondheidszorg.